

září 2023

První aktualizace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030:

Úvodní analýza

úvod

Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále též jako „Strategie 2021+“) vznikala v průběhu roku 2020 a 2021 a vládou ČR byla schválena v březnu 2021. Strategie 2021+ předpokládá svou aktualizaci v letech 2023 a 2026. Následující text představuje **úvodní (vstupní) analýzu pro první aktualizaci Strategie 2021+**. Podpora rovnosti žen a mužů zůstává prioritou vlády ČR. Stávající vláda ČR se ve svém (aktualizovaném) programovém prohlášení zavázala k řadě opatření přímo souvisejících s podporou rovnosti žen a mužů (zejm. podpora sladění pracovního a soukromého života, potírání domácího a sexuálního násilí).

V letošní Zprávě o udržitelném rozvoji, která hodnotí **plnění cílů udržitelného rozvoje (SDGs) OSN**, se Česká republika umístila na 8. místě ze 166 hodnocených zemí. Od minulého roku si polepšila o pět příček a mírně navýšila i své skóre v rámci ukazatele udržitelného rozvoje (SDG Index). Zlepšení v oblasti rovnosti žen a mužů, kterou reprezentuje cíl č. 5 udržitelného rozvoje, je nicméně velmi pozvolné a výzvy, které jsou s oblastí spojeny, přetrvávají.¹

Události z posledních let někdy budí diskuse o tom, zda jsme ve dvacátých letech dvacátého prvního století již nebyli svědky dvou černých labutí, tedy sporadicky se vyskytujících událostí s velkým ekonomickým dopadem, jež není možné očekávat. První v podobě **pandemie covidu-19** a druhé ve formě **ruské války proti Ukrajině**. Ačkoliv nepanuje shoda na tom, do jaké míry bylo možné zejména pandemii covidu-19 predikovat,² obě události měly a doposud mají významný dopad na společnost a vyvolaly socioekonomické změny, které je třeba v prvním přepracování Strategie 2021+ reflektovat.

Pandemie covidu-19 odstartovala růst cen, který byl způsoben jak rychlým odrazem z období největších omezení, tak výpadky v globálním dodavatelském řetězci. Inflace v Česku dále rostla v návaznosti na ruskou

¹ Blíže viz [Česká republika je osmá na světě v plnění Cílů udržitelného rozvoje OSN - Ministerstvo životního prostředí \(mzp.cz\); 2023-sustainable-development-report.pdf](#), str. 37.

² Např. zde [Ue, Gentiloni: pandemia e guerra, due cigni neri in due anni \(lastampa.it\)](#) či zde [The Pandemic Isn't a Black Swan but a Portent of a More Fragile Global System | The New Yorker](#).

září 2023

válku proti Ukrajině a s ní souvisejícím růstem cen vstupů a energií, přičemž v průběhu roku 2022, kdy se promítla také do cen zboží a služeb, dosáhla jedné z nejvyšších hodnot v rámci Evropy. Přes opatření zmírňující ekonomické dopady na obyvatelstvo, například skrze válečný balíček proti energické krizi, Česko v současné době zažívá jeden z největších poklesů reálných mezd/platů ze zemí OECD³ a **nejistá ekonomická situace** dopadá nejvíce na domácnosti tvořené jednou dospělou ženou, tedy například na single ženy, samoživitelky či samostatně žijící seniorky.⁴ Z tohoto důvodu bude v následujícím období zásadní řešení ekonomických nerovností a zohlednění sociálního aspektu v úsporných opatřeních.

Pro ozdravení veřejných rozpočtů představila vláda v květnu 2023 plán **Česko ve formě**, jehož součástí je tzv. „konsolidační balíček“, usilující o snížení deficitu veřejných financí, a návrh důchodové reformy, která by měla zajistit udržitelnost důchodového systému v dalších dekádách.⁵ Balíček je momentálně projednáván v Poslanecké sněmovně.⁶ Vzhledem k jeho šíři, lze očekávat, že bude mít značné sociální dopady, včetně dopadů ve vztahu k rovnosti žen a mužů. Úsporná opatření ústí např. v 2 % snížení objemu platů ve veřejné sféře,⁷ kde pracují převážně ženy,⁸ či v rušení některých zvýhodnění jako např. slevy na nepracujícího manžela/manželku nebo slevy na školkovné.⁹ Součástí balíčku je také snížení objemu financí určeného pro národní dotační tituly.¹⁰ Ke snížení alokace v dotačních programech v gesci Úřadu vlády ČR v oblasti lidských práv a rovnosti žen a mužů by nicméně dojít nemělo. Z projednávání v Poslanecké sněmovně vzešly

³ Blíže viz [OECD Employment Outlook 2023 : Artificial Intelligence and the Labour Market | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#); [Czech Republic | READ online \(oecd-ilibrary.org\)](#), str.109; [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#); [OECD Employment Outlook](#): Od Q1 2022 do Q1 2023 došlo k poklesu reálných mezd/platů v Česku o 10,4 %. Horší výsledky z 34 měřených zemí vykazují jen Maďarsko a Lotyšsko.

⁴ Blíže viz [Život k nezaplacení - Kolik domácnostem zbývá po zaplacení všech výdajů \(iROZHLAS.cz\)](#), Jak si vedou různé skupiny obyvatel – Dospělí v domácnosti a Typ domácnosti – podrobné členění.

⁵ Blíže viz [Vláda představila ozdravný plán pro veřejné finance Česko ve formě | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

⁶ Blíže viz [Okamura \(SPD\) označil konsolidační balíček za paskvil, který postrádá logiku \(ceskenoviny.cz\)](#).

⁷ Blíže viz [Vláda představila Ozdravný balíček za bezmála 150 miliard | Ministerstvo financí ČR \(mfcr.cz\)](#); [Stanjura: Žádný další balíček nechystáme, ale šetřit se bude muset dál - Novinky](#).

⁸ Blíže viz [Prezentace „Aktuální data zastoupení žen a mužů ve služebních úřadech v období 2020–2022“](#), Sekce pro státní službu Ministerstva vnitra.

⁹ Blíže viz [Dopady vládního balíčku: rodinné rozpočty zasáhne zrušení slevy na školkovné i nepracující manželku | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#).

¹⁰ Blíže viz [Vláda představila Ozdravný balíček za bezmála 150 miliard | Ministerstvo financí ČR \(mfcr.cz\)](#).

září 2023

návrhy na snížení sazby DPH na dámské hygienické potřeby, kojeneckou vodu či dětské pleny, tyto změny ale nakonec nebyly do balíčku včleněny.¹¹

Ruská válka proti Ukrajině vyhnala ze svých domovů mnoho lidí, kteří se buď stali vnitřně vysídlenými¹² nebo se vydali hledat bezpečí za hranice svého státu.¹³ Stejně jako je tomu u jiných migračních toků, i v tomto případě jsou země počtem příchozích zatíženy neproporčně. Evropa a v rámci ní státy nacházející se v blízkosti Ukrajiny jsou příjemcem nejvyššího počtu uprchlic a uprchlíků. Česko drží prim v počtu ukrajinských uprchlíků a uprchlic na hlavu,¹⁴ což s sebou přináší velký **tlak na úspěšnou adaptaci a integraci**. Do té je nutné zohlednit demografické charakteristiky příchozí skupiny, jež z většiny tvoří ženy a děti.¹⁵ Země se zároveň zapojila do aktivit usilujících o **(po)válečnou obnovu Ukrajiny**. V dubnu 2022 vláda schválila usnesení č. 399/22 k zajištění infrastruktury pro sdílení údajů potřebných pro realizaci humanitární pomoci a dalších opatření v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.¹⁶ Na podzim stejného roku asistenci, kterou doposud poskytovala, sladila s rekonstrukčním plánem Ukrajiny. Současná asistence má humanitární, stabilizační a rekonstrukční rozměr a zároveň se do obnovy snaží zapojit české podnikatelské subjekty.¹⁷ Pro koordinaci české pomoci vznikla v lednu 2023 pozice vládního zmocněnce pro rekonstrukci Ukrajiny.¹⁸

kapitola Zdraví

Potřeby Ukrajinců a Ukrajinek bylo nutné vzít v potaz mj. ve **zdravotnictví**. Vlivem války do Česka přišlo velké množství těhotných žen a žen s čerstvě narozenými dětmi, kterým bylo třeba poskytnout adekvátní péči. Zároveň bylo nutné vyřešit situaci obětí znásilnění v rámci válečného konfliktu, které potřebovaly jak psychologickou, tak zdravotnickou péči. V roce 2022 vznikla

¹¹ Blíže viz [Co se změní v konsolidačním balíčku? Benefity i daň z lihu - Seznam Zprávy \(seznamzpravy.cz\)](#).

¹² Blíže viz [Ukraine | Displacement Tracking Matrix \(iom.int\)](#).

¹³ Blíže viz [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](#).

¹⁴ Blíže viz ibidem; [Obyvatelstvo | ČSÚ \(czso.cz\)](#); [Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině - archiv - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](#) – červen 2023: Výpočet: (345 311 x 100) : 10 850 620.

¹⁵ Blíže viz [Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině - archiv - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](#) – červen 2023 (ženy 18-65 celkem: 152 829, muži 18-65 celkem: 84 257, ženy 65+ celkem: 9 278, muži 65+ celkem: 4 091, děti 0-18 celkem: 94 843).

¹⁶ Blíže viz [Výsledky jednání vlády 13. dubna 2022 | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

¹⁷ Blíže viz [Vláda schválila nový strategický plán společné zemědělské politiky, projednala i plán pomoci při poválečné obnově Ukrajiny | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

¹⁸ Blíže viz [Vláda zřídila funkci vládního zmocněnce pro rekonstrukci Ukrajiny, připravila i pravidla pro výstavbu úložiště jaderného odpadu | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#) – do funkce byl jmenován Tomáš Kopečný.

září 2023

databáze porodních asistentek, dul a laktačních poradkyň, které poskytovaly bezplatnou pomoc a podporu ženám přicházejícím z Ukrajiny a v Brně vznikla skupina poskytující zdravotnickou péči, psychologickou podporu a tlumočnické služby. Ve stejném roce se také uskutečnila finanční sbírka na nákup nouzové antikoncepce pro oběti sexuálního násilí a Ministerstvo zdravotnictví vydalo Aktualizované výkladové stanovisko k právním aspektům provedení umělého přerušení těhotenství na žádost cizinek přicházejících v rámci současné migrační vlny z Ukrajiny, které potvrdilo zákonnost provedení umělého přerušení těhotenství u této skupiny osob.¹⁹

V souvislosti s příchodem uprchlic a uprchlíků bylo řešeno také téma zdravotního pojištění pro příchozí osoby, včetně podmínek úhrady pojistného, a otázka uznávání lékařských a nelékařských kvalifikací zdravotnických pracovníků.²⁰ Ta doplnila mozaiku témat personálního aspektu zdravotnictví, která začala vznikat již za pandemie covidu-19. Česko má aktuálně nedostatek všeobecných zdravotních sester a dětských lékařů a lékařek, což ústí ve velké vyčerpání stávajícího personálu, který si již prošel krizovým provozem během pandemie. V uplynulých letech sice došlo k nárůstu platů i mezd silně feminizované profese zdravotních sester, podmínky pro sladování profesního a osobního života jsou ale neodpovídající a rozdíly v odměňování velké. Kvalifikovaná síla v oboru stále chybí a hrozba odlivu personálu, tedy i další zhoršení situace, je z tohoto důvodu aktuální.²¹ Přetížení stávajícího personálu je také znatelné skrze výzvu mladých lékařů České lékařské komory politikům a političkám, která začala rezonovat veřejným prostorem koncem léta 2023 a kterou vyvolal návrh novely zákoníku práce zavádějící vyšší počet přesčasů ve zdravotnictví.²²

Pandemie se promítla i do jiných oblastí **zdraví**. Zatímco ženy byly v porovnání s muži častěji vystaveny viru, ať už kvůli jejich větší přítomnosti v určitých profesních odvětvích či vyšší účasti na péči, a častěji u nich byl diagnostikován tzv. dlouhý covid, vyšší míra hospitalizace i smrtelnosti byla zaznamenána u mužů. Vlivem pandemie došlo v Česku k nejvyššímu nárůstu nadúmrtosti z celé Evropské unie a znatelný byl i její negativní dopad na duševní zdraví, který mj. souvisel s obtížným sladováním

¹⁹ Blíže viz Kapitola Zdraví, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

²⁰ Blíže viz ibidem.

²¹ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#) str. 41–42; [Ministerstvo zdravotnictví hodlá vyřešit nedostatek pediatriů. Na stole je i kratší forma atestace | iROZHLAS - spolehlivé zprávy.](#)

²² Blíže viz [Část lékařů kvůli přesčasům žádá, aby poslanci odmítli novelu zákoníku práce - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\).](#)

září 2023

profesního a soukromého života a s neúspěšným oddělováním těchto dvou složek.²³ Dopady pandemie se zatím neodrazily na počtu sebevražd, odborníci a odbornice ale upozorňují, že nárůst v počtu dobrovolně ukončených životů se může projevit se zpožděním.²⁴ Vzhledem k tomu, že muži ukončují svůj život zhruba čtyřikrát častěji než ženy, lze předpokládat, že případný nárůst tohoto fenoménu by měl genderový aspekt.²⁵

Přes výrazné vnější faktory působící na oblast zdraví došlo v několika směrech k pozitivnímu vývoji. V roce 2021 byla otevřena další dvě centra porodní asistence, následně Ministerstvo zdravotnictví zrušilo metodický pokyn týkající se těchto center a započalo přípravu koncepce oboru porodních asistentek. V roce 2022 bylo otevřeno historicky první centrum pro oběti porodnického násilí. Na legislativní úrovni došlo k zásadnímu posunu týkajícího se práv nedobrovolně sterilizovaných žen, když v roce 2022 nabyl účinnosti zákon o poskytnutí peněžitého odškodnění oběť sterilizace z let 1966–2012. Došlo také k průlomovému rozsudku ve prospěch asistence u domácích porodů v návaznosti na výklad vyhlášky o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče.²⁶

*kapitola
Poznání*

*kapitola
Práce a péče*

Distanční práce a výuka během pandemie ovlivnila oblasti práce a péče i školství. Ve **vzdělání** došlo ke snížení motivace ke studiu jak chlapců, tak dívek. U chlapců ale distanční výuka nejspíš umenšila také jejich touhu k získání vysokoškolského vzdělání, neboť se nůžky mezi muži a ženami v tomto aspektu znatelněji otevřely.²⁷ V oblasti **práce** byly pandemií covidu-19 zasaženy více feminizované obory, jejichž společným jmenovatelem byla buď nejistota pracovních pozic (pohostinctví, cestovní ruch, služby) nebo naopak pracovní přetíženost (tzv. esenciální sektory).²⁸ Oproti obavám došlo ale jen k mírnému nárůstu registrované nezaměstnanosti a Česko se k před-pandemickým hodnotám v nezaměstnanosti vrátilo už v posledním čtvrtletí roku 2021.²⁹

Nemožnost kontaktní práce spolu se směrnicí o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem následně ovlivnila (větší) zařazení práce z domova

²³ Blíže viz [III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf \(vlada.cz\)](#) str. 38–50.

²⁴ Blíže viz [Pandemie překvapila experty, počty sebevražd nerostou. Útlum mohl pomoci — ČT24 — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#).

²⁵ Blíže viz [Strategie-2021_2030-online-na-vysku.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 28.

²⁶ Blíže viz [III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 45; Kapitola Zdraví, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

²⁷ Blíže viz [III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 49.

²⁸ Blíže viz ibidem, str. 14.

²⁹ Blíže viz ibidem, str. 6; [Nezamestnanost v období covid-19 červen 2022 0919.pdf \(cerge-ei.cz\)](#).

září 2023

do pracovního života. V návaznosti na výše jmenovanou směrnici byl připraven návrh novely zákoníku práce, který například upravuje možnost určitých skupin zažádat si o práci na dálku nebo zavádí právo na dovolenou u lidí pracujících na dohody o provedení práce či pracovní činnosti. Návrh je momentálně opět projednáván v Poslanecké sněmovně.³⁰ V roce 2022 byla schválena směrnice o transparentnosti odměňování. S ní úzce souvisí Akční plán rovného odměňování žen a mužů na léta 2023–2026, který vláda schválila v prosinci 2022 a který je prvním samostatným dokumentem řešícím genderové rozdíly v odměňování.³¹

Rozdíl v průměrných mzdách žen a mužů, který je mj. spojený s výpadkem žen z trhu práce kvůli poskytování péče dětem či jiným blízkým osobám, se propisuje také do výše důchodů. Z tohoto důvodu byl od roku 2023 rodiči, který o dítě pečoval ve větším rozsahu, navýšen starobní důchod o 500 Kč na dítě.³² Mimo tuto změnu došlo v roce 2021 k přijetí novely zákona o státní sociální podpoře, která umožnila dočerpání rodičovského příspěvku v případě narození dalšího dítěte.³³

V posledních letech došlo k pozitivnímu vývoji týkajícího se dětských skupin. V říjnu 2021 nabyla účinnosti novela zákona o dětských skupinách, která zajistila zejména jejich financování ze zdrojů státního rozpočtu.³⁴ V roce 2022 byly schváleny dva finanční instrumenty, Národní plán obnovy a Operační program Zaměstnanost Plus, které umožnily vypsání výzev na zřizování **nových dětských skupin**.

V roce 2023 je připravovaná další novelizace zákona o dětských skupinách zavádějící sousedské dětské skupiny, jež budou poskytovat péči menšímu počtu dětí za flexibilnějších podmínek.³⁵ Veřejnou debatu vyvolává zejména její aspekt rozšiřující výčet zařízení předškolní výchovy o dětské skupiny. Nově by obce mohly plnit svou povinnost týkající se zajištění míst pro děti od tří let v předškolním zařízení i skrze tento typ služby.³⁶ Problematice

³⁰ Blíže viz [text \(mpsv.cz\)](#); [text \(mpsv.cz\)](#); [Senát navrhl pružnější pravidla pro dohody o práci, úpravy posoudí Sněmovna \(denikn.cz\)](#).

³¹ Blíže viz [TZ: Nová směrnice o transparentnosti odměňování posílí vymahatelnost práva na rovnou odměnu a pomůže snížit mzdovou diskriminaci žen | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

³² Blíže viz [Od začátku roku 2023 bude nově k důchodům náležet výchovné ve výši 500 korun měsíčně - Od začátku roku 2023 bude nově k důchodům náležet výchovné ve výši 500 korun měsíčně - Česká správa sociálního zabezpečení \(cssz.cz\)](#).

³³ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 12.

³⁴ Blíže viz [636fba19-e5ec-184c-9efe-2148dd6f7d07 \(mpsv.cz\)](#).

³⁵ Blíže viz Kapitola Práce a péče, Zpráva o plnění Strategie rovnosti žen a mužů za rok 2022.

³⁶ Blíže viz [Ať mají děti od tří let nárok na školku nebo dětskou skupinu, navrhuje ministerstvo. Obce jsou proti | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#).

září 2023

péče o děti a předškolního vzdělávání se bude věnovat také Koncepce předškolní péče, kterou připravuje MPSV.³⁷ Mateřské školy nadále nedisponují dostatečnými kapacitami. Ve školním roce 2022/2023 nebylo dle statistické ročenky MŠMT vyhověno téměř 50 000 žádostem o přijetí. Tento údaj je ale pouze orientační, neboť rodiče mohou podat více žádostí o přijetí svého dítěte do mateřské školy.³⁸

V roce 2021 došlo k podpoře zkrácených úvazků skrze novelu zákoníku práce, která zavádí institut sdíleného pracovního místa, a v roce 2023 skrze novelu zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Ta dává zaměstnavateli právo uplatnit 5 % slevu na pojistném na sociální zabezpečení u zaměstnanců pracujících na zkrácený úvazek a spadajících do jedné z šesti skupin lidí, jež jsou na trhu práce zněvýhodněny.³⁹ Dojem pracovní flexibility často budí také platforomové druhy práce, které se rozšiřují spolu s větší digitalizací trhu práce. Odborníci ale upozorňují na jejich prekérnost a doporučují státům zajištění větší ochrany takto pracujících lidí.⁴⁰

V souvislosti s **digitalizací** a – v poslední době – také s **rozvojem umělé inteligence** se stále častěji hovoří o tzv. genderových rozdílech v digitálních dovednostech, které s proměnou trhu práce mají potenciál dále snižovat konkurenceschopnost žen. Česko má jedno z nejnižších zastoupení žen v oblasti digitálních technologií v Evropě a s překotným vývojem v oblasti umělé inteligence je možné, že se rozdíl mezi ženami a muži bude velmi rychle zvyšovat. Pro snižování těchto rozdílů je klíčové podporovat zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci žen. Důležité je ale také usilovat o snižování horizontální genderové segregace v IT studijních oborech.⁴¹

S rozvojem využívání **umělé inteligence** je spojena řada rizik souvisejících s rovností žen a mužů, zákazem diskriminace a lidskými právy obecně. Odborné studie poukazují na skutečnost, že algoritmy využívané umělou inteligencí mohou vést k implicitně diskriminačním výstupům a prohlubování

³⁷ Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/sladeni-pracovniho-a-soukromeho-zivota/Zapis-z-jednani-vyboru-19_4_23_fin.pdf.

³⁸ Blíže viz <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>.

³⁹ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#) str. 10; [216/2022 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů](#) (zakonyprolidi.cz).

⁴⁰ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#) str. 18.

⁴¹ Blíže viz ibidem, str. 18–50; [To je rovnost - Zastoupení žen v oblasti digitálních... | Facebook](#); [How to close the digital gender divide and empower women | World Economic Forum \(weforum.org\)](#); [Why we must act now to close the digital gender gap in AI | World Economic Forum \(weforum.org\)](#).

září 2023

stávajících nerovností (mj. v důsledku toho, že algoritmy vycházejí z učení se na datech tvořených převážně muži).⁴² Rozvoj využívání umělé inteligence je také spojen s vyšším rizikem zásahu do práva na soukromí (při využívání umělé inteligence pro identifikaci osob) či s rizikem zneužití generovaného obsahu k sexuálnímu obtěžování. V současnosti například dochází ke generování nahých fotografií dívek na základě jejich skutečných fotografií (tzv. deepfake obsah) a k následnému šíření těchto fotografií na sociálních sítích.⁴³ Riziko systémů využívajících umělou inteligenci spočívá v tom, že podobný obsah umožňují generovat relativně snadno a ve vysoce realistické podobě.

V současnosti také proto probíhá snaha o **regulaci umělé inteligence**. Rada Evropy připravuje Úmluvu o umělé inteligenci a lidských právech⁴⁴. V rámci Evropské unie vzniká akt o umělé inteligenci (AI Act).⁴⁵ Každá z těchto regulačních iniciativ nahlíží problematiku umělé inteligence z odlišného pohledu, shodují se ovšem v důrazu na genderovou dimenzi. Na vnitrostátní úrovni se otázkou lidských práv a umělé inteligence zabývá především Výbor pro lidská práva a moderní technologie při Radě vlády pro lidská práva⁴⁶, který v březnu 2023 upozornil na dopad moderních technologií na lidská práva a zákaz diskriminace.⁴⁷

Rozvoj v oblasti IT urychlil také přenos **dezinformací**. Pandemie covidu-19 poukázala na schopnost původců dezinformací přizpůsobit své narativy okolnímu kontextu⁴⁸. V reakci na přítomnost anti-genderových dezinformací online vzniklo v posledních letech několik mezinárodních a českých publikací popisujících tento fenomén, mj. v souvislosti s jeho dopadem na LGBTQ+ komunitu.⁴⁹ Odborné studie zkoumající dezinformace související s genderovou rovností ukazují, že tvůrci a tvůrkyně dezinformací většinou vykreslují ženy buď jako nepřátele, aby rozproudili veřejnou debatu, nebo

⁴² Blíže viz např. <https://rm.coe.int/slides-coe-study-26-may-2023/1680aba200>.

⁴³ Blíže viz např. <https://www.euronews.com/next/2023/09/24/spanish-teens-received-deepfake-ai-nudes-of-themselves-but-is-it-a-crime>.

⁴⁴ Blíže viz [Statement of the Committee on Artificial Intelligence \(CAI\) - Artificial Intelligence \(coe.int\)](https://rm.coe.int/statement-of-the-committee-on-artificial-intelligence-cai-artificial-intelligence) – dokument "Statement on its work".

⁴⁵ Blíže viz <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20230601STO93804/akt-eu-o-umele-inteligenci-prvni-narizeni-o-ai-na-svete>.

⁴⁶ Blíže viz <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=1158>.

⁴⁷ Blíže viz [DOPAD MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ NA LIDSKÁ PRÁVA \(vlada.cz\)](https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=1158).

⁴⁸ Blíže viz [Misogyny and Misinformation: An analysis of gendered disinformation tactics during the COVID-19 pandemic - EU DisinfoLab](https://www.eurodisinfo.org/en/publications/misogyny-and-misinformation-an-analysis-of-gendered-disinformation-tactics-during-the-covid-19-pandemic).

⁴⁹ Blíže viz ibidem; [Disinformation campaigns about LGBTI+ people in the EU and foreign influence \(europa.eu\)](https://www.eurodisinfo.org/en/publications/disinformation-campaigns-about-lgbti-people-in-the-eu-and-foreign-influence); [Gender-Based Disinformation: Advancing Our Understanding and Response - EU DisinfoLab](https://www.eurodisinfo.org/en/publications/gender-based-disinformation-advancing-our-understanding-and-response); [Síla slova: vydali jsme sborník o dezinformacích a nenávistných projevech - CSZ.cz](https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=1158).

září 2023

jako slabé oběti, aby mohli protlačit alternativní agendu.⁵⁰ V regionu střední a východní Evropy je patrné cílení na Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí.⁵¹

kapitola Poznání

V oblasti **vzdělání** i ve **výzkumu** nadále přetrvává horizontální i vertikální genderová segregace. V roce 2020 došlo k zvýšení průměrných platů učitelů i učitelek, muži jsou v tomto oboru ale stále nepoměrně zastoupeni na řídicích pozicích a vydělávají v průměru více než ženy.⁵² Česko také patří k zemím Evropské unie s nejnižším podílem žen zapsaných do doktorského studia a pracujících ve výzkumu.⁵³

Mezi opatření, které pomáhají výše zmíněné jevy mírnit, patří provádění genderových auditů a přijetí plánů genderové rovnosti. V roce 2021 Česko podpořilo Lublaňskou deklaraci o genderové rovnosti ve výzkumu a inovacích, která pozitivně hodnotí přijímání těchto nástrojů zeměmi Evropské unie a identifikuje aspekty bránící dosažení genderové rovnosti. Ve stejném roce byla při Radě pro výzkum, vývoj a inovace zřízena Pracovní skupina pro rovnost žen a mužů, která usiluje o zlepšení genderové rovnosti ve vědě. Ta byla v roce 2023 nahrazena pracovní skupinou Lidé ve vědě, jejíž agenda je širší. Dále byl vládou schválen a Evropské komisi předložen Operační program Jan Amos Komenský, mezi jehož hlavní cíle patří posílení genderové rovnosti ve vzdělávání a větší zapojení žen do vývoje a výzkumu. Od roku 2022 musí mít výzkumné organizace a vysoké školy zapojující se do programu Horizont Evropa vypracovaný plán genderové rovnosti. České veřejné školy je postupně přijímají od roku 2021.

V posledních letech se také **postupně daří zapracovávat genderové hledisko do obsahu výzkumu**, které je jedním z aspektů, jenž činí výzkum relevantním. Ačkoli je v českém prostředí stále velký prostor pro zvýšení povědomí o hledisku pohlaví a genderu v obsahu výzkumu a práce s ním, genderovou perspektivou pravidelně začleňuje například Technologická agentura ČR či některé programy podpory schválené vládou (INTER-EXCELLENCE II nebo EXCELES).⁵⁴

⁵⁰ Blíže viz [Misogyny and Misinformation: An analysis of gendered disinformation tactics during the COVID-19 pandemic - EU DisinfoLab](#).

⁵¹ Blíže viz ibidem.

⁵² Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf, str. 49–51; Kapitola Poznání, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁵³ Blíže viz [III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 53–54.

⁵⁴ Blíže viz ibidem, str. 49–56.

září 2023

kapitola

Vnější vztahy

Na mezinárodní úrovni se dá za velmi úspěšné považovat historicky druhé české předsednictví v Radě Evropské unie (CZ PRES), které probíhalo v druhé polovině roku 2022 v rámci předsednického tria Francie, Česka a Švédska.⁵⁵ Přestože bylo předsednictví zatíženo probíhající ruskou válkou proti Ukrajině, která vyžadovala komplexní reakci předsedajícího státu,⁵⁶ podařilo se Česku vedle této výzvy obsáhnout i běžnou agendu Rady Evropské unie. V oblasti genderové rovnosti byla jak práce Česka,⁵⁷ tak jeho spolupráce v rámci předsednického tria plodná. V lednu 2021 výše zmíněné státy představily společnou deklaraci týkající se genderové rovnosti, ve které se zavázaly k jejímu prosazování ve všech oblastech života.⁵⁸ V prosinci 2021 svůj závazek stvrdily v rámci 18-ti měsíčního programu Rady Evropské unie a akcentovaly zejména zlepšení ekonomického postavení žen, naplňování Strategie Evropské unie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025 a boj proti genderovým stereotypům a genderově podmíněnému násilí.⁵⁹

Na konci francouzského předsednictví bylo, po deseti letech od jejího předložení, dosaženo shody orgánů Evropské unie na podobně směrnice „Women on Boards“, jejímž cílem je zvýšit zastoupení podreprezentovaného pohlaví ve vedení obchodních společností kotovaných na burzách.⁶⁰ Tato směrnice je v současnosti transponována do českého právního řádu. Českému předsednictví se podařilo dojednat směrnici o transparentnosti odměňování, která by měla pomoci odhalit přítomnost genderové diskriminace⁶¹ a předložit a dojednat závěry Rady rovnosti žen a mužů v narušených ekonomikách: zaměřením na mladou generaci.⁶² Učinilo pokrok v projednávání směrnice o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí a dokončilo přípravy nezbytné k přistoupení Evropské unie k Úmluvě Rady Evropy týkající se stejného tématu.⁶³ Na konci předsednictví předložila Evropská komise dva návrhy směrnic o normách pro orgány rovného

⁵⁵ Blíže viz [Předsednictví ČR v Radě EU | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

⁵⁶ Blíže viz ibidem: Na tuto významnou geopolitickou událost bylo zaměřeno všech pět hlavních pilířů předsednictví.

⁵⁷ Blíže viz [Sektorove-priority-predsednictvi-CR-v-Rade-EU-2022.pdf \(vlada.cz\)](#); [Podklad k tématu: \(vlada.cz\)](#): Na tuto oblast byly zaměřené některé sektorové priority českého předsednictví.

⁵⁸ Blíže viz [Impression \(vlada.cz\)](#).

⁵⁹ Blíže viz [pdf \(europa.eu\)](#).

⁶⁰ Blíže viz [Women on boards: deal to boost gender balance in companies | News | European Parliament \(europa.eu\)](#)

⁶¹ [TZ: Nová směrnice o transparentnosti odměňování posílí vymahatelnost práva na rovnou odměnu a pomůže snížit mzdovou diskriminaci žen | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

⁶² Blíže viz Kapitola Vnější vztahy, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12067-2022-INIT/en/pdf>.

⁶³ Blíže viz Kapitola Vnější vztahy, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

září 2023

zacházení, kterým je v českém kontextu veřejný ochránce práv. K srpnu 2023 se návrhy stále projednávají na evropské úrovni.⁶⁴

Česko zaznamenalo **úspěch i na půdě OSN**. Historicky poprvé bylo zvoleno do Komise OSN pro postavení žen a v květnu 2022 nahradilo Rusko v Radě OSN pro lidská práva, čímž zahájilo své čtvrté členské období a následně se ujalo jejího předsednictví.⁶⁵

Vlivem členství v mezinárodních organizacích, je země příjemcem několika **mezinárodních doporučení** týkajících se genderové rovnosti. Jako jedna z prvních zemí se Česko zapojilo do přezkumu genderové rovnosti, jenž zpracovala Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Výsledkem byla základní hodnotící zpráva a akční plány pro dva rezorty, konkrétně pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí.⁶⁶ Začátkem roku 2023 se uskutečnil čtvrtý univerzální periodický přezkum OSN zkoumající lidskoprávní situaci v zemi. V rámci něj byla Česku doporučena ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (dále jen „Úmluva Rady Evropy“), větší ochrana žen před násilím či změna definice trestního činu znásilnění.⁶⁷

*kapitola
Bezpečí*

Vláda v červnu 2023 vyslovila **souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy**, kterou Česko podepsalo již v roce 2016.⁶⁸ Pokroku bylo dosaženo také v souvislosti s jinými dokumenty usilujícími o zajištění většího **bezpečí** v české společnosti. V roce 2022 vešla v platnost novela zákona o obětech trestných činů, která přinesla rozšíření definice zvláště zranitelné oběti⁶⁹ a v květnu 2023 byl představen návrh, který zavádí chybějící legislativní definici domácího násilí a jiné pozitivní úpravy.⁷⁰

⁶⁴ Blíže viz [Standards for equality bodies: Discrimination under Article 19 TFEU grounds | Think Tank | European Parliament \(europa.eu\)](#).

⁶⁵ Blíže viz Kapitola Vnější vztahy, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů; [ČR zvolena do Rady OSN pro lidská práva | Stálá mise České republiky při Úřadovně OSN a dalších mezinárodních organizacích v Ženevě \(mzv.cz\)](#); [ČR v Radě OSN pro lidská práva | Ministerstvo zahraničních věcí České republiky \(mzv.cz\)](#).

⁶⁶ Blíže viz [Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj \(OECD\) představila výsledky přezkumu České republiky v oblasti rovnosti žen a mužů • Tojerovnost](#).

⁶⁷ Blíže viz [Členské země OSN již počtvrté přezkoumaly stav lidských práv v ČR | Stálá mise České republiky při Úřadovně OSN a dalších mezinárodních organizacích v Ženevě \(mzv.cz\)](#).

⁶⁸ Blíže viz [Vláda dnes vyslovila souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí • Tojerovnost](#).

⁶⁹ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 7; Kapitola Bezpečí, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁷⁰ Blíže viz [Tisková zpráva: Vládní návrh zákona o domácím násilí zlepší ochranu obětí | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

září 2023

V druhé polovině roku 2023 bude vládě předložen návrh redefinice trestného činu znásilnění, který zpracovalo Ministerstvo spravedlnosti.⁷¹

V roce 2021 rezonovaly veřejným prostorem kauzy sexuálního obtěžování a sexuálního násilí Dominika Feriho a Jana Cimického a kauzy sexuálního obtěžování v českých médiích. O rok později vzbudily celospolečenskou diskuzi případy genderově podmíněného násilí v akademickém prostředí, na které momentálně reaguje mnoho škol zřízením pozice ombudsmanky.⁷² Na mezinárodním poli se v souvislosti s procesem digitalizace a rozvojem moderních technologií probíralo téma genderově podmíněného násilí v kyberprostoru.⁷³

V roce 2022 došlo k nárůstu ve všech ukazatelích sledovaných v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí, tedy případů vykazání, trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí, nebezpečného pronásledování, znásilnění či vražd motivovaných osobními vztahy. Tento vývoj je nutné vnímat jak v kontextu jejich vysoké latence,⁷⁴ tak v souvislosti s přítomností vyššího stresu a jiných změn ve společnosti.

Česko zaznamenává v Evropském indexu genderové rovnosti postupné snižování genderových nerovností. Pokrok je ovšem **ve srovnání s ostatními členskými státy EU** výrazně pomalejší.⁷⁵ Velkou měrou se na přetrvávajícím špatném hodnocení ČR podílí dlouhodobě nízké **zastoupení žen v rozhodovacích pozicích** – zejména ve volených funkcích. V doméně „moc“ (měřící zastoupení žen v zákonodárných sborech, ve vládě či ekonomických rozhodovacích pozicích) se ČR v současnosti umísťuje na jedné z nejnižších příček v rámci EU.⁷⁶ Podle dat Rady Evropy zůstává Česká republika jednou z mála evropských zemí, která nemá legislativně ukotvena pravidla pro vyrovnané zastoupení žen a mužů na kandidátních listinách či ve kterých není rozšířeno využívání tzv. vnitrostranických kvót

kapitola
Rozhodování

⁷¹ Blíže viz [To je rovnost - Na Podvýboru pro problematiku domácího... | Facebook](#).

⁷² Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 7–57; Kapitola Bezpečí, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁷³ Blíže viz Kapitola Bezpečí, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů; [Vysoké školy bojují proti sexuálnímu obtěžování. Zavedly ombudsmanky, na které se mohou oběti obracet — ČT24 — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#).

⁷⁴ Blíže viz Kapitola Bezpečí, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁷⁵ Blíže viz [Compare countries | Index | Bar chart | 2022 | Gender Equality Index | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#).

⁷⁶ Blíže viz [Czechia | Power | 2022 | Gender Equality Index | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#); [Compare countries | Power | Bar chart | 2022 | Gender Equality Index | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#).

září 2023

(jako prvku samoregulačního mechanismu) ze strany relevantních politických stran.⁷⁷

V roce 2021 byl do Poslanecké sněmovny zvolen absolutně nevyšší počet žen, k čemuž významnou měrou přispěly preferenční hlasy, jejichž použití se věnovala například iniciativa „Zakroužkuj ženu“. Do samého vedení orgánu byly následně jmenovány čtyři ženy – předsedkyně a tři místopředsedkyně.⁷⁸ Odlišná situace panovala při zformování vlády v prosinci 2021 a ve volbách do zastupitelstev měst a obcí v roce 2022. Došlo k ní ale opět při obměně třetiny Senátu v roce 2022, kdy i do horní komory Parlamentu byl zvolen historicky nejvyšší počet žen. Přes tento vývoj je procento žen ve výše zmíněných orgánech stále velmi nízké – v zastupitelstvech měst a obcí tvoří ženy 29 %, v Poslanecké sněmovně 25,5 %, v Senátu 18,5 % a ve vládě 11,1 %.⁷⁹

Ač k narovnání dochází pomalu, objevují se první indície o tom, že větší přítomnost žen v politice by mohla mít vliv na politickou kulturu. V posledních měsících v Česku rezonuje iniciativa tří poslankyň z KDU-ČSL, STAN a TOP 09 za přívětivější podmínky jednání Poslanecké sněmovny⁸⁰ a v zahraničí u žen sledujeme jinou skladbu důvodů pro odcházení z politiky.⁸¹ Je možné, že tento trend započal i na české zahraniční půdě skrze odcházení europoslankyň z hnutí ANO.⁸²

V oblasti moci soudní je tématem roku 2023 jmenování ústavních soudkyň a soudců. Po doplnění členstva Ústavního soudu v únoru 2023 byl poměr žen a mužů v instituci 1:14. V průběhu roku dojde k obměně sedmi členů Ústavního soudu, šesti mužů a jedné ženy, a v roce 2024 vyprší mandát dalším čtyřem soudcům. Prozatím došlo k jmenování dvou nových soudců a tří nových soudkyň, čímž došlo k rovnějšímu zastoupení v instituci.⁸³

Ve **státní správě** nedochází v posledních letech k výrazné proměně poměru žen a mužů na rozhodovacích pozicích. Zatímco žen je ve státní správě

⁷⁷ Blíže viz [ElecData, Compendium of Electoral Data - Electoral assistance \(coe.int\)](https://elecdata.coe.int/).

⁷⁸ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 18–21.

⁷⁹ Blíže viz Kapitola Rozhodování, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁸⁰ Blíže viz [Vzpouza matek ve Sněmovně. Odmítáme workoholismus, říkají poslankyňe - Seznam Zprávy \(seznamzpravy.cz\)](#).

⁸¹ Blíže viz [Čaputová, Sturgeonová i Ardernová. Proč ženy už nechtějí pokračovat ve vrcholné politice | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#).

⁸² Blíže viz [V ANO končí další europoslankyňe. Dlabajová už nebude za hnutí kandidovat — ČT24 — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#).

⁸³ Blíže viz Kapitola Rozhodování, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů; <https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci> (aktuální k 15. srpnu 2023).

září 2023

70 %, toto procento se nepropisuje do pozic představených. Už u vedoucích oddělení vidíme pokles na 66 % a se stoupající senioritou procento žen dále klesá. Ředitelka odboru je 48 %, ředitelka sekce 38 % procent, vrchních ředitelka sekce 36 % a státních tajemnic 40 %.⁸⁴ Posledně jmenovaná pozice zaznamenala 7 % nárůst v červnu 2023, kdy byla do funkce státní tajemnice Ministerstva financí jmenovaná Eva Kejlová.⁸⁵

V důsledku novely zákona o státní službě, jež nabyla účinnosti v lednu 2023, došlo ke změnám ve funkčním období představených. Nově jsou ředitelé/ky odboru, ředitelé/ky sekce a vrchní ředitelé/ky sekce jmenováni na dobu 5 let místo doby neurčité.⁸⁶ V přípravě je také další novelizace tohoto zákona,⁸⁷ která může přinést změnu podmínek vyslání státních zaměstnanců a zaměstnankyň na služební cestu nebo jejich vyšší ochranu stavením lhůty pro zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů v souvislosti s rodičovstvím. Materiál ale také navrhuje např. zrušení povinnosti každoročního předkládání zpráv o sladování rodinného a osobního života s výkonem služby.⁸⁸

*kapitola
Instituce*

V květnu 2022 byl změněn statut Rady vlády pro rovnost žen a mužů tak, aby v jejím členstvu byla zastoupena všechna ministerstva, ministr pro legislativu, ministryně pro vědu, výzkum a inovace a vedoucí Úřadu vlády ČR, čímž se posílilo její fungování.⁸⁹ Ve stejný měsíc došlo k jmenování nové zmocněnkyně vlády pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové, která ve funkci nahradila Helenou Válkovou.⁹⁰ Kromě pozice zmocněnkyně vlády pro lidská práva byla Klára Šimáčková Laurenčíková pověřena také koordinací agendy adaptace a integrace uprchlíků a uprchlic z Ukrajiny.

V Odboru pro rovnost žen a mužů, který fakticky vykonává agendu rovnosti žen a mužů, došlo v roce 2023 k dočasnému navýšení kapacit o jedno systemizované místo. Financování systemizovaných míst Odboru rovnosti

⁸⁴ Blíže viz Prezentace „Aktuální data zastoupení žen a mužů ve služebních úřadech v období 2020–2022“, Sekce pro státní službu Ministerstva vnitra.

⁸⁵ Blíže viz [Státní tajemnicí na MF byla jmenována Eva Kejlová | 2023 | Ministerstvo financí ČR \(mfcr.cz\)](https://www.mfcr.cz/).

⁸⁶ Blíže viz [Postavení představených po novele zákona o státní službě ucinne k 01-01-2023.pdf](#), str. 2.

⁸⁷ Blíže viz [Moderní, kvalitní a efektivní státní služba bez byrokracie. Vnitro připravilo novelu služebního zákona - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](#).

⁸⁸ Blíže viz [ODok Portál - VeKLEP - Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony](#).

⁸⁹ Blíže viz [Výsledky jednání vlády 18. května 2022 | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#), <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Statut-Rady-2022.pdf>.

⁹⁰ Blíže viz Kapitola Instituce, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

září 2023

žen a mužů je nicméně stále zajišťováno primárně z externích zdrojů.⁹¹ Mírně byl navýšen i počet systematizovaných míst pro rezortní koordinátory a koordinátorky rovnosti žen a mužů.⁹²

Co se týče financování občanského sektoru v oblasti rovnosti žen a mužů, nestátní neziskové organizace dlouhodobě upozorňují na nedostatek finančních prostředků v rámci státního rozpočtu. Jediným dotačním programem určeným na podporu rovnosti žen a mužů (resp. spolupráci NNO na naplňování Strategie 2021+) zůstává dotační program Úřadu vlády⁹³.

Jeho alokace mezi lety 2021 a 2023 činila mezi 4-5 mil. Kč ročně. Výrazně vyšší objem finančních prostředků byl alokovan v rámci zahraničních zdrojů. V rámci fondů EHP a Norska bylo vyčleněno na projekty zaměřené na potírání domácího a sexuálního násilí celkem zhruba 150 mil. Kč.⁹⁴ Poslední výzvy ovšem byly vypsané v roce 2021 a příprava nového programového období je výrazně pozdržena. Rok 2022 byl prvním rokem realizace Operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+)⁹⁵, který poběží až do roku 2027. V rámci tohoto programu byly vypsané mj. výzvy „Navýšení kapacit nestátních neziskových organizací v oblasti rovných příležitostí žen a mužů“ (určená NNO), „Posílení kompetencí žen znevýhodněných na trhu práce a v podnikání“, „Diverzitní a flexibilní pracovní kultura“ či „Genderově nestereotypní volba studijního oboru a povolání“ (určené mj. zaměstnavatelům obecně). Z hlediska zajištění dostatečného financování plnění Strategie 2021+ je zásadní výzva „Implementace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030“,⁹⁶ v rámci které realizuje projekty MPSV a Úřad vlády ČR.

kapitola Společnost

Rovnost žen a mužů je **ve společnosti** i nadále vnímána jako okrajové téma. Ke změně postojů ale postupně dochází například v problematice znásilnění či sexistické reklamy. Průzkum veřejného mínění Amnesty International ve spolupráci s agenturou Focus v roce 2022 ukázal, že stále méně Čechů a Češek se domnívá, že některé oběti si za znásilnění mohou samy.⁹⁷ Z iniciativy Úřadu vlády ČR proběhlo unikátní šetření výskytu sexuálního obtěžování ve veřejné dopravě a v zemi se také uskutečnil

⁹¹ Blíže viz ibidem.

⁹² Blíže viz Kapitola Inštituce, Zpráva o plnění Strategie rovnosti žen a mužů za rok 2022.

⁹³ Blíže viz [Dotace | Vláda ČR \(vlada.cz\)](#).

⁹⁴ Blíže viz [Výzvy | Ministerstvo financí ČR - EHP a Norské fondy \(eeagrants.cz\)](#).

⁹⁵ Blíže viz Kapitola Práce a péče, Zpráva o plnění Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 za rok 2022.

⁹⁶ [Implementace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021-2030 - Přehled výzev - www.esfcr.cz](#).

září 2023

historicky první pochod proti domácímu a sexuálnímu násilí organizovaný iniciativou „Bez trestu“, který se vymezil proti nízkým trestům pachatelů znásilnění a upozornil na potřebu legislativní změny. V roce 2021 posvětil Nejvyšší správní soud přelomové rozhodnutí Krajského soudu v Brně, který uložil peněžitou pokutu za reklamu na zastavárnu skrze zobrazení nahého ženského těla. Rozhodnutí má potenciál sjednotit stávající soudní praxi týkající se sexistické reklamy.⁹⁸

V posledních letech dochází také k vzniku **nových občanských iniciativ** zasazujících se o rovnost žen a mužů v různých oblastech života. Studentské iniciativy „Nelmusíš to vydržet“ či „Nahlas“ reagují na přítomnost sexuálního obtěžování a násilí na vysokých školách, jakožto i projekt „Proč jsme to nenahlásili“. Iniciativa „Ženy v médiích“ se zabývá nízkým zastoupením žen ve vedení médií i v mediálním obsahu,⁹⁹ projekt „Ženy v politice“ usiluje o vyrovnanější zastoupení žen a mužů v politice¹⁰⁰ a spolek „České ženy ve sportu“ (neboli CZEWIS) se snaží o vytvoření lepšího prostředí pro ženy ve sportovním odvětví.¹⁰¹ Občanská iniciativa „Chci svoji porodní asistentku“ upozorňuje na špatnou dostupnost péče porodních asistentek a projekt „Ať můžou“ se věnuje stejnému tématu.¹⁰²

Bylo také publikováno **několik knih přímo tematizujících rovnost žen a mužů**, resp. feminismus. Jde zejména o knihy „Proč jsme tak našťvané“ od Š. Homfray, „V pasti pohlaví“ od S. Lauder, „Feministkou snadno a rychle“ od K. Liškové a L. Jarkovské nebo „Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?“ od K. Šimáčkové, B. Havelkové a P. Špondrové.¹⁰³ Úspěšně se také etablovaly další iniciativy jako například Feministická konference a předávání ceny Františky Plamínkové (kolektiv SdruŽeny)¹⁰⁴ či předávání

⁹⁷ Blíže viz Kapitola Společnost, Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů.

⁹⁸ Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 56–59.

⁹⁹ Blíže viz [Ženy v médiích \(@zeny_v_medich\) • Fotky a videa na Instagramu](#).

¹⁰⁰ Blíže viz [Ženy v politice \(@zeny_v_politice\) • Fotky a videa na Instagramu](#).

¹⁰¹ Blíže viz [WIS \(czewis.cz\)](#).

¹⁰² Blíže viz [III Zpráva o rovnosti 2021 FINAL opr.pdf \(vlada.cz\)](#), str. 45.

¹⁰³ Blíže viz [Proč jsme tak našťvané? Kniha Šárky Homfray ukazuje, že genderová rovnost u nás rozhodně není vyřešená záležitost | Vltava \(rozhlas.cz\)](#); [Začněte poslouchat ženy a věnovat pozornost jejich zkušenostem, říká novinářka Silvie Lauder | Radio Wave \(rozhlas.cz\)](#); [Feministkou snadno a rychle: Muži vám rozumějí, když říkáte "ne", jen se jim nechce - Žena.cz - magazín pro ženy \(aktualne.cz\)](#); [Mužské právo. Jsou právní \(wolterskluwer.cz\)](#) – poslední zmíněná kniha byla publikována již v roce 2020.

¹⁰⁴ Blíže viz [Feministická konference 2022 - Nadace Rosy Luxemburgové \(rosalux.cz\)](#); [Cena Františky Plamínkové – Kolektiv SdruŽeny \(sdruzeny.org\)](#).

září 2023

cen Genderman roku (Otevřená společnost)¹⁰⁵. V létě 2023 postavení žen ve společnosti (nejen české) v rámci mainstreamové diskuse otevřel film Barbie feministické režisérky Greta Gerwig.¹⁰⁶

V posledních letech se v českém prostředí také více diskutuje propojení tématu rovnosti žen a mužů a **změny klimatu**. Klimatická koalice, která je platformou českých NNO a neformálních iniciativ působících v oblasti ochrany klimatu a životního prostředí, ve svých výstupech intersekcí obou témat reflektuje.¹⁰⁷ Asociace mezinárodních otázek vydala v roce 2022 policy paper s názvem „Genderová (ne)rovnost v českých klimatických politikách: propojování opatření v době zelené a společenské transformace“¹⁰⁸ a průsečík obou témat je zkoumán i subjekty, vycházejících z oblasti rovnosti žen a mužů.¹⁰⁹

závěr

Jak nastiňuje úvodní (vstupní) analýza pro první aktualizaci Strategie 2021+, od roku 2021 došlo **v oblasti rovnosti žen a mužů k znatelným změnám**. V mnoha pod-oblastech došlo k pozitivnímu posunu, celé téma ale velmi ovlivňuje dynamický socioekonomický vývoj, který je důsledkem např. pandemie covidu-19 či ruské války proti Ukrajině. Do budoucna mohou být také patrnější změny související mj. s rozvojem umělé inteligence.

Tato analýza shrnuje hlavní vývoj z posledních let ve vztahu k rovnosti žen a mužů, neklade si ale ambici postihnout všechny nové výzvy, kterým česká společnost čelí. Je úvodním dokumentem k procesu aktualizace Strategie 2021+, která bude probíhat v následujících několika měsících a jistě poskytne prokreslenější obrázek současné situace a odpovídající opatření, jež na něj budou účinně reagovat.

¹⁰⁵ Blíže viz [Prosazování genderové rovnosti - Otevřená Společnost \(otevrenaspolecnost.cz\)](https://otevrenaspolecnost.cz).

¹⁰⁶ Blíže viz [Vítejte v ženské utopii! Podvratná Barbie nabízí kompaktní úvod do feminismu. S lehkou dávkou patosu \(denikn.cz\)](https://denikn.cz).

¹⁰⁷ Blíže viz [Budoucnost je feministická: Gender a intersekcionalita v českém klimatickém hnutí - Klimatická koalice \(klimatickakoalice.cz\)](https://klimatickakoalice.cz); [O nás - Klimatická koalice \(klimatickakoalice.cz\)](https://klimatickakoalice.cz).

¹⁰⁸ Blíže viz [AMO Genderová nerovnost v českých klimatických politikách-1.pdf \(klimatickakoalice.cz\)](https://klimatickakoalice.cz).

¹⁰⁹ Blíže viz [Životní prostředí a klima | NKC - gender a věda \(genderaveda.cz\)](https://genderaveda.cz); [Diskuse na téma Gender a klimatická změna | NKC - gender a věda \(genderaveda.cz\)](https://genderaveda.cz).